

РОЛЬ СУДОВОЇ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У ВИЗНАЧЕННІ РОЗМІРУ МАТЕРІАЛЬНОЇ ШКОДИ, НАНЕСЕНОЇ ВЛАСНИКАМ ПОШКОДЖЕНОГО (ЗНИЩЕНОГО) МАЙНА ВНАСЛІДОК НЕЗАКОННОГО ВІДКЛЮЧЕННЯ ОБ'ЄКТА ВІД ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Холодова Ольга,

*кандидат технічних наук, доцент, судовий експерт,
який не є працівником державних спеціалізованих установ*

Останнім часом досить затребуваним питанням в експертній практиці є встановлення розміру матеріальної шкоди, нанесеної власникам пошкодженого (знищеного) майна внаслідок незаконного відключення об'єкта від електропостачання. Вирішення цього питання судової товарознавчої експертизи має певні особливості, передбачає вирішення експертом кваліфікаційних, ідентифікаційних, діагностичних, ситуаційних завдань, тому потребує поглибленого вивчення властивостей пошкодженого (знищеного) майна, із застосуванням спеціальних знань експерта, у тому числі, з товарознавства, матеріалознавства, сенсорного аналізу, мікробіології, технології виробництва, класифікації товарів, стандартизації, метрології, маркетингу.

Доцільно зазначити, що для складання повного об'єктивного й науково-обґрунтованого висновку, який відображає стан конкретного об'єкта дослідження в період, що цікавить, а також відображає в кожному випадку певні обставини, важливе значення має правильне застосування експертом методів і технічних засобів дослідження, раціональне використання матеріалів справи й чинних нормативних документів. У процесі дослідження експертом за допомогою виділених ознак ідентифікуються властивості об'єкта, його стан, можливість його зміни за певних умов. При цьому вибір методів і технічних засобів дослідження залежить від конкретного об'єкта дослідження.

У даній публікації пропонується розглянути особливості визначення розміру матеріальної шкоди, нанесеної внаслідок незаконного відключення об'єкта від електропостачання власнику зерна пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року, у тому числі 29,9 т – пшениці 2 класу та 30,1 т – пшениці 3 класу з моменту відключення від електропостачання знаходилося у виробничих ємностях в процесі промивки, та 927,474 т – пшениці 2 класу і 920,171 т пшениці 3 класу завантажено у силоса №№ 1, 2, 6, 7, 13, 14 та з моменту відключення від електропостачання призупинений технологічний процес.

Перший етап товарознавчої експертизи включає: вивчення законодавчих, нормативно-технічних документів, спеціальної літератури; вивчення вихідних даних про об'єкти дослідження на підставі результатів дослідження та наданих на дослідження вихідних даних – результатів лабораторних аналізів середньодобових при прийманні зерна, зафіксованих в Журналі; результатів лабораторних досліджень у картках аналізу зерна; проведення детального порівняльного аналізу характеристик зерна пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року з вимогами ДСТУ 3768:2019 «Пшениця. Технічні умови» [1] та ДСТУ 3570-97 «Зерно фуражне, продукти його переробки, комбікорми» [2].

В результаті огляду виробничих ємностей, які знаходяться на території підприємства, експертом встановлено органолептичні показники якості зерна, які є показниками свіжості зерна, повноцінності споживчих якостей. На момент огляду зерно пшениці у ємностях у стадії усмоктування вологи (насичене вологою). Зерно пшениці має невластивий колір: зовнішні покриви зерна коричневі, ендосперм – кремовий, зерно з пліснявою на поверхні, блиск відсутній, повне знебарвлення всієї поверхні зернівки, зерна мають розвинуті проростки і корінці, зерна на поверхні, проросли у молоду рослину рис. 1. Зміна властивого для зерна кольору є першою ознакою несприятливих умов зберігання, порушення технологічних прийомів доробки. Запах зернової маси плісняво-тухлий та різко відчутний затхлий, тому смак зерна експертом не визначався. Плісняво-тухлий запах появляється в зерні внаслідок активного розвитку пліснявих грибів при зберіганні зерна з підвищеною вологістю.

Вивчення вихідних даних про фізико-хімічні показники якості зерна пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року, яке з моменту відключення від електропостачання знаходилося у виробничих ємностях в процесі промивки зерна пшениці, експертом здійснено на підставі наданих на дослідження вихідних даних – результатів лабораторних аналізів середньодобових при прийманні зерна, зафіксованих в Журналі; результатів лабораторних досліджень у картках аналізу зерна. Лабораторні дослідження показників якості не є предметом судової товарознавчої експертизи, тому не проводилися.

Рис. 1. Результати огляду зерна пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року, яке з моменту відключення від електропостачання знаходилося у виробничих ємностях в процесі промивки

Результати наданих лабораторних досліджень та органолептичної оцінки показників якості зерна пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року, яке з моменту відключення від електропостачання знаходилося у виробничих ємностях в процесі промивки зерна пшениці, свідчить про те, що через порушення технологічного процесу, тривалого знаходження зерна пшениці у воді внаслідок неможливості продовження технологічного процесу, зерно пшениці не відповідає вимогами ДСТУ 3768:2019 [1]. Зерно, яке має розвинуті проростки і корінці, та зерно, яке на поверхні проросло у молоду рослину, плісняво-тухлий та різко відчутний затхлий запах зернової маси з показниками якості, що не відповідають вимогам ДСТУ 3768:2019 [1], є непридатною сировиною для виробництва борошняної продукції та крупів, його використання неможливе у сферах виробництва, заготівлі, зберігання, переробки, торгівлі або для застосування на корм тваринам. В результаті огляду вивантаженого з силосів зерна пшениці 2 та 3 класу експертом визначено органолептичні показники якості зерна, які є показниками свіжості зерна, повноцінності споживчих якостей. На момент огляду зерно пшениці у стадії зігрівання, про що свідчить зовнішній вигляд зерна та запах. Зерно пшениці має невластивий темний колір: зовнішні покриви зерна коричневі, ендосперм –

кремовий, зерно з пліснявою на поверхні, блиск відсутній, повне знебарвлення всієї поверхні зернівки, зерно втратило сипкість (рис. 2).

Рис. 2. Результати огляду зерна пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року, яке завантажено у силоса №№ 1, 2, 6, 7, 13, 14 та з моменту відключення від електропостачання призупинений технологічний процес

Результати наданих лабораторних досліджень та органолептичної оцінки показників якості зерна пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року, яке завантажено у силоса № 1, 2, 6, 7, 13 та 14, свідчать про те, що станом на момент огляду зерно за фізико-хімічними та органолептичними показниками якості не відповідає вимогами ДСТУ 3768:2019 [1]. Зерно пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року пройшло першу фазу самозігрівання, тобто втратило біологічні властивості, а тому є непридатною сировиною для виробництва борошняної продукції та крупів, його використання неможливе у сфері заготівлі, зберігання, переробки, торгівлі, його можна використовувати лише як фуражне на корм тваринам.

Виходячи з вищевикладеного, користуючись чинними методиками, розмір матеріальної шкоди по товарах та сировині, яке значно пошкоджене та непридатним для використання за призначенням, розраховується як:

– по зерну пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року, з моменту відключення від електропостачання знаходилося у виробничих ємностях в процесі промивки зерна пшениці, має показники якості, що не відповідають вимогам ДСТУ 3768:2019 [1], у тому числі, 100% зіпсоване зерно, розвинуті проростки і корінці, а також зерно, яке на поверхні проросло у молоду рослину, плісняво-тухлий та різко відчутний затхлий запах зернової маси, є непридатним у сферах виробництва, заготівлі, зберігання, переробки, торгівлі або для застосування на корм тваринам, збиток дорівнює ринковій вартості зерна пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року (29,9 т – пшениця 2 класу та 30,1 т – пшениця 3 класу);

– по зерну пшениці 2 та 3 класу, рік врожаю 2023 року, яке завантажено у силоса № 1, 2, 6, 7, 13 та 14, за всіма показниками якості (фізико-хімічними та органолептичними) не відповідає вимогами ДСТУ 3768:2019 [1], пройшло першу фазу самозігрівання, тобто втратило біологічні властивості, а тому є непридатною сировиною для виробництва борошняної продукції та крупів, його використання неможливе у сфері заготівлі, зберігання, переробки, торгівлі, його можна використовувати лише на корм тваринам, розмір матеріальної шкоди визначається розрахунковим методом як різниця між ринковою вартістю майна до пошкодження від дії негативних чинників та ринковою вартістю майна після пошкодження від дії негативних факторів.

Література:

1. ДСТУ 3768:2019 Пшениця. Технічні умови [Електронний ресурс] / К.: Технічний комітет зі стандартизації «Зернові культури та продукти їх переробки» (ТК 170), 2019.

2. ДСТУ 3570-97 Зерно фуражне, продукти його переробки, комбікорми. Методи визначення токсичності (ГОСТ 13496.7-97, ІДТ). З Поправкою (ІПС № 4-1999) . К.: Київський інститут хлібопродуктів, 1999, 39 с.